

Prof. dr hab. Zygmunt Niewiadomski
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Recenzja

osiągnięć naukowych i aktywności naukowej dr. Mariusza Szyskiego, sporządzona dla celów postępowania habilitacyjnego

1. Uwagi ogólne dotyczące podstaw oraz kryteriów oceny osiągnięć naukowych i aktywności naukowej habilitanta

Zgodnie z regulacją art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 1852 ze zm.), mającą zastosowanie w niniejszej sprawie, stopień naukowy doktora habilitowanego może zostać nadany osobie, która posiada stopień naukowy doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu tego stopnia, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną, przy czym osiągnięciami, o którym mowa, mogą być w myśl przepisu ust. 2 ww. artykułu ustawy: 1) dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie; 2) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Zadaniem recenzenta jest zatem ocena osiągnięć naukowych kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego, uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora, w zakresie wymaganym ustawą (znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej) oraz aktywności naukowej z tego okresu pod kątem tego czy można ją uznać za istotną tak jak tego wymaga ustawodawca. Czyniąc to recenzent jest związany kryteriami określonymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. Nr 196, poz. 1165), a są nimi: osiągnięcia naukowo-badawcze w określonych dziedzinach nauki i sztuki lub obszarze wiedzy, współpraca międzynarodowa, dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz uzyskane nagrody.

2. Osiągnięcia naukowe Habilitanta

1) Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Stosownie do regulacji art. 16 ust. 2 ww. ustawy kandydat do stopnia naukowego doktora habilitowanego jest zobowiązany przedłożyć dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części albo cykl publikacji powiązanych tematycznie, stanowiących znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej, które uznaje za główne osiągnięcie naukowe. Za takie dr Mariusz Szyrski uznał monografię: *Energetyka lokalna. Studium administracyjnoprawne*, Wyd. Naukowe UKSW, Warszawa 2019. Jeżeli tak to ocenę osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta rozpoczynam od tej właśnie monografii.

Problematyka podjęta w książce jest atrakcyjna poznawczo, a jednocześnie przydatna praktycznie. Niewątpliwie wpisuje się w nurt badań nad problemami prawa administracyjnego i to w szerszym – nie tylko polskim – wymiarze. Recenzowana praca jest opracowaniem, którego potrzeby powstania nie trzeba szerzej uzasadniać. Jeszcze do niedawna przedstawiciele poszczególnych dyscyplin naukowych koncentrowali się na badaniach zjawisk typowych i uniwersalnych dla tych dyscyplin, poza zainteresowaniem pozostawiając to co mniej typowe. W rezultacie ciągle mamy do czynienia ze zjawiskami mało zbadanymi i z tego punktu widzenia atrakcyjnymi poznawczo, chociaż niełatwymi do podejmowania. I takim zjawiskiem zdaje się być bezpieczeństwo energetyczne. W kontekście tych stwierdzeń wybór problematyki badań trzeba zatem uznać za trafny, dający szansę na uogólnienia i praktyczną przydatność uzyskanych wyników, a w konsekwencji na właściwe proporcje pomiędzy tym co jest przedmiotem poznania naukowego, a tym co jedynie komentarzem do obowiązujących przepisów. Przedmiotem badań naukowych powinny być bowiem określone instytucje czy uniwersalne zjawiska występujące w obrębie, nauk prawnych i takim zjawiskiem wartym poznania naukowego jest niewątpliwie problematyka bezpieczeństwa energetycznego, obrazująca istotne zmiany we współczesnej nauce i praktyce administracyjnej. Jeżeli tak to już sam wybór obszaru badań ocenić należy wysoko. To zapewne wiedza i doświadczenie Autora o niemałym już dorobku naukowym współ z Jego pasją poznawczą zaowocowały oryginalnym i praktycznie użytecznym dziełem naukowym.

Przedmiotowa monografia jest pracą z wyraźnie określonym celem i zakresem badań. Cel i zakres pracy zostały określone przez zespół problemów, które Autor pracy podejmuje, a nie jest to, w tym przypadku zadaniem łatwym. Uprzedzając dalsze oceny trzeba zasygnalizować, że Autor pracy radzi sobie z tym dobrze, a u podstaw tego leży trafna diagnoza stanu rzeczy w tym zakresie. Zgodzić się trzeba z Autorem, że rozliczne wyzwania przed jakimi staje współczesna administracja publiczna nakazują poszukiwać adekwatnych

metod regulacji administracyjnej. Na tle tych konstatacji zrodził się cel główny pracy: wskazanie na potrzebę decentralizacji energetycznej kraju i włączenie w ten proces wspólnot lokalnych.

W opracowaniu Autor założył, że wypełnianie przez ustawodawcę postulatów wynikających z kategorii lokalnego bezpieczeństwa energetycznego (będące wyrazem wspierania idei energetyki lokalnej) stanowi realizację norm i zasad konstytucyjnych dotyczących szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Przyjął, że aby poszczególne instytucje prawa administracyjnego i energetycznego (rozumianego *sensu largo*) – zgodnie z ideą energetyki lokalnej – mogły być w prawie krajowym wdrożone – należy skonstruować na gruncie normatywnym prawo do energii i zaproponować jego konstytucjonalizację. Założył też, że powodem, dla którego należy wypełniać postulaty wynikające z kategorii lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, jest nie tylko konieczność realizacji podstawowych potrzeb jednostki związanych z dostępem i korzystaniem z energii, ale także gwarancja stabilności polskiego systemu zarządzania kryzysowego w okolicznościach kryzysu elektroenergetycznego. W związku z tak ukształtowanymi założeniami Autor stawia szereg pytań badawczych, w tym czy obecnie możliwe jest skonstruowanie prawa do energii i jego konstytucjonalizacja?, w jaki sposób realizuje się w sferze stanowienia i stosowania prawa konstytucyjny nakaz dbania o bezpieczeństwo wewnętrzne w wymiarze ogólnokrajowym i lokalnym? czy obecnie formy organizacyjno-prawne podmiotów spoza administracji publicznej i związane z nimi mechanizmy wsparcia energetyki lokalnej stanowią wyraz realizacji kategorii lokalnego bezpieczeństwa energetycznego? i wreszcie w jaki sposób należy zrekonstruować system zarządzania kryzysowego, tak aby powiązać go ze zjawiskiem kryzysu elektroenergetycznego?

Mając na uwadze powyższe założenia oraz pytania badawcze, Autor już w pierwszym rozdziale podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie w jaki sposób doktryna prawa publicznego, przede wszystkim prawa administracyjnego, odpowiada dziś na nowe zjawiska społeczne. Rozważania te sprowadza przede wszystkim do relacji pomiędzy postępowem technologicznym a doktryną prawa. Na tym tle dokonuje próby analizy ewoluującego prawa administracyjnego i gospodarczego w kierunku wyodrębniania prawa energetycznego. W drugim rozdziale charakteryzuje ideę energetyki lokalnej w odniesieniu do prawa polskiego i europejskiego. Odnosi się między innymi do zjawiska demokracji energetycznej oraz podejmuje próbę definicji energetyki lokalnej na potrzeby dalszych badań. Trzeci rozdział pracy Autor poświęca problematyce prawa do energii oraz jego treści. To właśnie w tym miejscu formułuje propozycję konstytucjonalizacji prawa do energii. Z kolei czwarty rozdział

poświęca kategorii lokalnego bezpieczeństwa energetycznego. Rozważania w tym rozdziale prowadzi głównie na gruncie przepisów konstytucyjnych oraz przepisów ustaw ustrojowych związanych ze strukturą samorządu terytorialnego. W piątym i szóstym rozdziale opracowania analizuje formy organizacyjno-prawne oraz mechanizmy wsparcia energetyki lokalnej. Skupia się tu między innymi na analizie statusu prosumenta, klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych, a także ukazano ich rolę i znaczenie. Ostatni siódmy rozdział monografii jest analizą znaczenia rozwoju energetyki lokalnej dla zapobiegania sytuacjom kryzysowym i kryzysowi elektroenergetycznemu. Autor przedstawia tu założenia związane z teorią kryzysu, osadzając je w realiach polskich systemu zarządzania kryzysowego. Istotnym elementem tego rozdziału jest także opracowana od podstaw koncepcja dotycząca utworzenia w Polsce centrów bezpieczeństwa energetycznego w powiatach.

Przechodząc do treści merytorycznych pracy chciałbym już na początku podnieść, że z większością twierdzeń i ustaleń Autora zgadzam się bez zastrzeżeń. W szczególności podzielam pogląd że idea energetyki lokalnej, wpisująca się obecnie w zjawisko demokracji energetycznej, ma swoje korzenie w trendach, które obserwujemy od kilku lat nie tylko w Polsce, co z kolei wpływa w sposób istotny na kształt dotychczasowego rynku energii, w tym także na regulację prawną. Ma rację Autor twierdząc, że istnieje związek pomiędzy ideą demokracji energetycznej i energetyki lokalnej a podstawową potrzebą człowieka polegającą na zachowaniu bezpieczeństwa energetycznego na poziomie lokalnym i że zasadnicze znaczenie ma tu realizacja prawa do energii, które może być powiązane z konstytucyjną zasadą godności człowieka wyrażoną w art. 30 Konstytucji RP.

Zgadzam się, że prawo do korzystania z energii łączy się ściśle z kwestią reglamentacji rynku energii, ponieważ mogą istnieć tzw. mechanizmy limitujące, tyle że konstrukcja tych mechanizmów została wprowadzona do prawodawstwa poprzez zastosowanie pojęć niedookreślonych związanych z możliwością czasowego odłączenia energii w sytuacjach kryzysowych, a to niewątpliwie implikuje możliwość zastosowania stosownych procedur w różnorodnych sytuacjach. Stąd – co zasadnie podniesiono w pracy – szczególna rola podmiotów administrujących (na przykład Prezes URE).

Tylko czy to wszystko przesądza o potrzebie konstytucjonalizacji prawa do energii i konstruowania publicznego prawa podmiotowego w tym zakresie. Byłbym ostrożny w stawianiu takich postulatów. To oczywiste, że konstrukcja publicznego prawa podmiotowego jest atrakcyjna dla zabezpieczenia praw obywateli. Z tego punktu widzenia rozumiem zgłoszony postulat, tyle że kierując się wyłącznie kryteriami potrzeby skutecznej realizacji określonych praw i ich znaczenia społecznego można łatwo przekroczyć granicę pomiędzy

prawami podstawowymi i innymi, które takiego statusu mieć nie powinny, choć są ważne. Gdyby bowiem przyjąć, że konstytucjonalizować określone prawa i wolności można bez większych ograniczeń i w ślad za tym poszerzać krąg publicznych praw podmiotowych konstytucyjnie gwarantowanych to wówczas katalog owych praw poszerzyłby się niepomiaralnie (dlaczego nie konstytucjonalizować np. prawa do dobrej administracji czy prawa do zabudowy własnego gruntu).

Zgadzam się natomiast w pełni z poglądem, że idea energetyki lokalnej i zjawiska z nią związane są co prawda dostrzegane w strategicznych dokumentach rządowych, jednakże w stopniu nieodpowiadającym obecnym europejskim trendom i że problematyka bezpieczeństwa energetycznego powinna być normowana na trzech poziomach: lokalnym, regionalnym i krajowym. Wielopłaszczyznowe postrzeganie bezpieczeństwa energetycznego przez pryzmat funkcjonowania samorządu terytorialnego rzeczywiście daje możliwość konstruowania przepisów dotyczących zapewnienia tego bezpieczeństwa, ty bardziej że w związku z rozwojem nowych technologii obserwujemy aktualnie zmierzach rozumienia bezpieczeństwa energetycznego w wymiarze jedynie ogólnokrajowym, czy ogólnonarodowym.

Trzeba też się zgodzić z Autorem, że istotną dla prowadzenia polityki w zakresie wspierania energetyki lokalnej w Polsce jest regulacja prawna dotycząca form organizacyjno-prawnych, a także istnienie mechanizmów wsparcia dla energetyki lokalnej. Głównym filarem są tu przepisy dotyczące statusu prawnego i funkcjonowania prosumenta (możliwość wytwarzania energii na własne potrzeby i przekazywania nadwyżek energii do sieci). Obecny model związany ze wsparciem tego rodzaju działalności zasadnie nie został oceniony w pracy pozytywnie. Ma rację Autor, że pewne nadzieje można wiązać ze spółdzielnią energetyczną, funkcjonującą w rygorze ogólnych przepisów o spółdzielniach.

I wreszcie zgodzić się trzeba z Autorem, że można mówić o relacjach pomiędzy rozwojem energetyki lokalnej a problematyką zapobiegania sytuacjom kryzysowym i niwelowania ich ewentualnych skutków. W tym kontekście za zasadne uznać należy propozycję utworzenia centrów bezpieczeństwa energetycznego powiatach, co mogłoby wpisywać się w system zarządzania kryzysowego na poziomie samorządu terytorialnego i przyczynić się tym samym znacząco do realizacji koncepcji bezpieczeństwa energetycznego na poziomie lokalnym.

Oceniając recenzowaną monografię w całości trzeba stwierdzić, że jest to praca wartościowa i jako taka zasługuje na ocenę pozytywną. Podniesione wcześniej jej ustalenia badawcze wzbogacają literaturę przedmiotu. Habilitant wykazał się dobrą znajomością

problematyki objętej zakresem tematycznym rozprawy, rzetelnością oraz dociekliwością badawczą. Umiejętnie dokonuje ocen złożonych zjawisk prawnych oraz wywoływanych przez nie skutków. Recenzowana rozprawa ma zatem walory pracy naukowej. Niewątpliwe są walory poznawcze rozprawy. Zastrzeżeń nie budzi też warsztat naukowy. Habilitant swobodnie posługuje się metodami badawczymi właściwymi naukom prawnym, zasadnie traktując metodę prawnodogmatyczną jako podstawową, sięga też do innych metod, w tym prawnoporównawczej. Zwraca uwagę rzetelność analizy poszczególnych pozycji literatury przedmiotu. W całości recenzowana monografia wnosi znaczny wkład w rozwój nauki prawa administracyjnego i tym samym spełnia wymogi ustawowe, którym odpowiadać powinny tego typu prace.

2) Ocena pozostałych osiągnięć naukowych Habilitanta

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant oprócz recenzowanej monografii opublikował 32 prace (3 we współautorstwie), w tym 30 prac naukowych i popularnonaukowych oraz 2 sprawozdania z konferencji naukowych.

Działalność naukowa Habilitanta obejmuje następujące obszary badawcze: prawo energetyczne, prawo samorządu terytorialnego oraz współzależność prawa publicznego, prawa prywatnego i nauk o zarządzaniu.

Prawo energetyczne, w tym odnawialne źródła energii to aktualnie podstawowy nurt badań Habilitanta. To w tym obszarze powstały najważniejsze prace z rozprawą habilitacyjną łącznie. Z tym też obszarem łączone jest Jego nazwisko, mimo że nie był to chronologicznie pierwszy obszar zainteresowań badawczych. Przełomowy w tej materii stał się rok 2014, kiedy Habilitant otrzymuje z NCN (konkurs Preludium) znaczący grant „Tworzenie i wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł na obszarze gminy jako sfery gospodarki komunalnej. Analiza prawno-administracyjna”. To w ramach tego grantu powstają m.in. dwie nowatorskie publikacje: monografia *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju odnawialnych źródeł energii*, Warszawa 2017 i studium *Energia ze źródeł odnawialnych w samorządzie gminnym*, ST 2015, nr 7–8. Zachęcony ww. sukcesem Habilitant kontynuuje badania nad prawem energetycznym, w szczególności prawem odnawialnych źródeł energii. Czyni to zarówno w odniesieniu do problematyki prawa i polityki energetycznej w ujęciu krajowym jak i w ujęciu międzynarodowym. W tej pierwszej płaszczyźnie potają tak znaczące publikacje jak: *Zadania samorządu terytorialnego w przestrzeni energetyki odnawialnej – potrzeba legislacyjnych zmian*, w: *Charakter i konstrukcja zadań samorządu terytorialnego*, red. M. Stec, S. Płażek, Warszawa 2017; *Charakter prawny planu zaopatrzenia w ciepło, energię t*

i paliwa gazowe (oraz jego założeń) przygotowywanego przez organy gminy, w: *Źródła prawa w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2018; *Ocena realizacji konstytucyjnej zasady pomocniczości w prawie odnawialnych źródeł energii*, Samorząd Terytorialny 2018, nr 5; *Tworzenie i wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych (OZE)*, red. M. Szyrski, Warszawa 2016. Motywem przewodnim tych badań Habilitant czyni zadania jednostek samorządu terytorialnego wobec wyzwań związanych z rozwojem technologii w zakresie odnawialnych źródeł energii. Dużo miejsca poświęca też kwestii zadań własnych gminy w zakresie szeroko rozumianej energetyki, w tym problematyce zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Nie stroni też od wątków aksjologicznych, co widoczne jest w szczególności we wskazanym wyżej artykule dotyczącym realizacji konstytucyjnej zasady pomocniczości w prawie odnawialnych źródeł energii. Niezależnie od tego zainteresowania kieruje w stronę badań nad międzynarodowym prawem energetycznym, czemu służy m.in. wyjazd studyjny na Uniwersytet w Bergen w Norwegii (w ramach programu Norway Grants, dwustronna wymiana naukowa, Norwegia-Polska), gdzie wygłosił referat pt. *The new UE Policy regarding the renewable Energy sources in the context of the Winter Package and its influence on the internal member state law*. Materiały zebrane podczas tego wyjazdu pozwalają Mu na publikację kolejnego artykułu naukowego: *A New EU Energy Policy: Towards Local Democracy*, Zeszyty Prawnicze UKSW, nr 18.3, w którym zaprezentuje główne wyzwania prawne europejskiego rynku energii.

Wraz z rozwojem kontaktów oraz prowadzeniem szeroko zakrojonych prac naukowo-badawczych w 2017 roku tworzy ogólnopolską sieć naukową ds. prawa energetycznego i odnawialnych źródeł energii, w skład której wchodzi przedstawiciele: Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Gdańskiego, Związku Powiatów Polskich oraz Instytutu Badań Strukturalnych. W tym samym czasie podejmuje badania nad kolejną problematyką – tzw. ubóstwem energetycznym. Z tematem tym występuje m.in. na Metropolitalnym Kongresie Rewitalizacji (2018), wcześniej zaś na Uniwersytecie Gdańskim (2017) podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Aksjologiczne i prawne problemy bezdomności* oraz na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Przede wszystkim zaś publikuje szersze studia: *Energy Poverty as a European and Polish legal issue*, białostockie Studia Prawnicze, vol. 23 nr 2 (we współautorstwie M. Szyrski, R. Mędrzycki), *Bezpieczeństwo energetyczne gospodarstwa domowego*, Studia nad Rodziną 2018, nr 46. Wynikiem tych prac był wniosek, że regulacja prawna nie jest dostosowana do zagrożeń, jakie związane są z brakiem ciepła i prądu, a powiązanie problemu ubóstwa energetycznego z dodatkami mieszkaniowymi oraz mechanizmami wynikającymi z ustawy o pomocy

społecznej nie jest wystarczające dla rozwiązania tego istotnego indywidualnego i społecznego problemu. Zainteresowania Habilitanta zostają dostrzeżone zagranicą, co owocuje m.in. członkostwem międzynarodowego zespołu ds. ubóstwa energetycznego – ENGAGER WG1 (*European Cooperation In Science & Technology*) w ramach *The ENGAGER 2017–2021 COST Action*. Grupa ENGAGER WGI mającego na celu zidentyfikowanie aktualnego stanu wiedzy na ten temat. Od początku 2018 roku w Katerze Prawa Administracyjnego i Samorządu Terytorialnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pod kierunkiem prof. Ireny Lipowicz Habilitant rozwija koncepcję centrów bezpieczeństwa energetycznego w powiatach. W celu wdrożenia tej koncepcji, w czerwcu 2018 roku doprowadza do podpisania umowy konsorcjum naukowego powołanego do realizacji projektu pt. *Centra bezpieczeństwa energetycznego w powiatach*, w którego skład wchodzi: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Związek Powiatów Polskich, Centrum Naukowo Badawcze Ochrony Przeciwpowodzi im. J. Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy.

Kolejnym, choć chronologicznie pierwszym obszarem badawczym, którym Habilitant się zajął jest problematyka ustroju samorządu terytorialnego. Początkowo Jego opracowania dotyczyły zadań i kompetencji samorządu terytorialnego – w gminie, powiecie i województwie. W tym okresie rozwoju naukowego powstały między innymi takie prace jak: *Nowe wyzwania w sferze prawodawstwa miejscowego na przykładzie gminy*, Zeszyty Prawnicze UKSW 2009, nr 9.2; *Prowadzenie obrad przez połączone komisje rady*, Wspólnota – Pismo Samorządu Terytorialnego 2008, nr 41; *Status jednostki pomocniczej w gminie*, Wspólnota – Pismo Samorządu Terytorialnego 2008, nr 40; *Nadzór nad działalnością jednostki pomocniczej*, Wspólnota – Pismo Samorządu Terytorialnego 2008, nr 31; *Pełnomocnictwa i upoważnienia udzielane przez wójta*, Wspólnota – Pismo Samorządu Terytorialnego 2009, nr 21. W opracowaniach tych Habilitant podkreśla fundamenta znaczenie samorządu terytorialnego oraz konieczność rewizji jego zadań, w związku z koniecznością dostosowywania struktur administracji publicznej do wyzwań współczesności. Szczególnie dużo miejsca poświęcił problematyce zadań i kompetencji organów w jednostkach samorządu terytorialnego. Zajmował się także szczególnym statusem jednostki pomocniczej w gminie, także w odniesieniu do ustroju miasta stołecznego Warszawy.

W kolejnym etapie pracy Habilitant koncentrował się na problematyce roli wspólnoty samorządowej, procesie globalizacji oraz jakości życia mieszkańców. Wówczas powstały takie publikacje jak: *Jakość życia mieszkańca gminy – badania zabezpieczeń normatywnych*, w: *Jakość działania administracji publicznej, a jakość życia społeczeństwa – wybrane aspekty*

prawne i społeczne, red. E. Jasiuk, Radom 2012 oraz *Procesy związane z globalizacją w samorządzie terytorialnym na przykładzie dużych miast*, w: *Państwo i prawo w dobie globalizacji. Księga jubileuszowa*, red. S. Sagan, Rzeszów 2011, zgłębiająca relacje pomiędzy samorządem terytorialnym a administracją rządową a także status prawny wspólnoty samorządowej i pozycji w niej członka wspólnoty. Podejmując z kolei zagadnienie globalizacji Habilitant koncentruje uwagę na procesach informatyzacji i budowy sieci teleinformatycznych, a nadto finansowaniu tych przedsięwzięć ze środków UE.

Następnym istotnym nurtem badawczym Habilitanta jest prawo administracyjne w relacji z innymi dziedzinami prawa oraz zarządzaniem publicznym. Jeżeli chodzi o relacje z innymi dziedzinami prawa to Jego badania dotyczą w szczególności pogranicza prawa administracyjnego i prawa cywilnego oraz prawa administracyjnego i nauki zarządzania, a pierwsze wyniki badań w tym zakresie Habilitant prezentuje na dwóch kolejnych Zjazdach Katedr Prawa Administracyjnego i Postępowania Administracyjnego: w 2010 roku pt. *Współzależność dyscyplin badawczych w sferze administracji publicznej* (Kazimierz Dolny) oraz w 2012 roku pt. *Kryzys Prawa Administracyjnego w Administracji Publicznej?* (Białystok). Następnie publikuje dwa znaczące artykuły: *Wpływ teorii organizacji i zarządzania na teorię prawa administracyjnego*, w: *Pomiędzy zarządzaniem publicznym a ogólną teorią administracji*, red. E. Jasiuk, G.P. Maj, K. Sikora, S. Wrzosek, Radom 2013 oraz *W sprawie zjawiska przenikania się prawa administracyjnego i prawa cywilnego w nowoczesnym państwie prawa*, w: *Kryzys prawa administracyjnego?*, Tom III: *Wypieranie prawa administracyjnego przez prawo cywilne*, red. A. Doliwa, S. Prutis, Warszawa 2012. Na uwagę zasługuje w szczególności ten ostatni artykuł, wskazujący na rolę umów prawa cywilnego zawieranych przez administrację publiczną z partnerami prywatnymi z konkluzją, że ustawodawca konstruując podstawy funkcjonowania administracji publicznej zwraca się coraz częściej w stronę form o charakterze cywilnoprawnym.

Nie bez znaczenia dla oceny dorobku naukowego Habilitanta pozostaje wreszcie obszar badawczy dotyczący struktur administracji publicznej oraz relacji pomiędzy podmiotami administrującymi (kierownictwo, nadzór, kontrola, współdziałanie itp.). W 2015 roku opublikował w tym zakresie monografię naukową pt. *Kierownictwo w samorządzie terytorialnym – analiza administracyjnoprawna*, której podstawą stała się rozprawa doktorska. W opracowaniu tym Habilitant postuluje rezygnacja z prób legalnej definicji kierownictwa. Zasadnie podnosi, że kierownictwo – obok innych pojęć doktrynalnych takich jak: nadzór, kontrola, koordynacja – powinno być opisywane jedynie w obrębie teorii prawa administracyjnego. Kontynuacją tej myśli są dwa artykuły naukowe: *Aksjologiczne podstawy*

prawa sfery wewnętrznej administracji publicznej, w: *Aksjologia prawa administracyjnego*, Tom I, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017 oraz tekst współautorski, *Obowiązki kierownika podmiotu według nowej instrukcji kancelaryjnej*, *Administracja. Teoria – Dydaktyka – Praktyka*, 2014, nr 1(34) (współautorstwo: M. Szyrski, R. Mędrzycki). W pracach tych Habilitant podnosi, że rozwój Internetu oraz technologii informatycznych wymusza zastępowanie nieefektywnych ścieżek komunikacyjnych nowymi formami komunikacji urzędniczej.

Oceniając dorobek naukowy Habilitanta trzeba zwrócić też uwagę na Jego bogate dokonania w zakresie udziału w grantach badawczych. Jako wykonawca uczestniczy w projekcie pt. *Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym* (Projekt badawczo-rozwojowy realizowany na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju), odpowiedzialny za realizację Poddziałania 1.06 pt. *Analiza pozycji prawnej organów administracji, organów kontroli państwowej i ochrony prawnej w sprawach jawności i jej ograniczeń oraz ich kompetencji wobec podmiotów publicznych i niepublicznych, a także zasad współdziałania na tle porównawczym*. Pokłosiem projektu są publikacje naukowe dotyczące problematyki jawności i jej ograniczeń, w tym *Analiza wybranych tajemnicy związanych z postępowaniami kontrolnymi*, *Monitor Prawniczy* 2014, nr 18 oraz *Teoretyczne zasady podziału zadań i kompetencji organów właściwych w sprawach jawności i jej ograniczeń*, w: *Jawność i jej ograniczenia. Zadania i kompetencje*, red. Cz. Martysz, Warszawa 2015, w których argumentuje, że problematyka teoretycznych zasad podziału zadań i kompetencji organów właściwych w sprawach jawności i jej ograniczeń jest zagadnieniem wielopłaszczyznowym i integralnie wiąże się z zagadnieniem sprawności działania administracji publicznej. Na tym tle konstruuje pojęcia wyłączności kompetencyjnej, pojemności kompetencyjnej oraz przejrzystości kompetencyjnej.

Jak już podniosłem w działalności naukowo-badawczej Habilitanta istotny staje się rok 2014, w którym pozyskuje ze środków Narodowego Centrum Nauki (konkurs Preludium) ogólnopolski grant pt. „Tworzenie i wykorzystanie energii z odnawialnych źródeł na obszarze gminy jako sfera gospodarki komunalnej. Analiza prawno-administracyjna”. To właśnie w wyniku owego grantu powstają znaczące publikacje z tego zakresu (*Rola samorządu terytorialnego w rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE)*, Warszawa 2017 oraz *Energia ze źródeł odnawialnych (OZE) w samorządzie gminnym*, ST 2015, nr 7–8) a także naukowo płodne wizyty studyjne w: Szwecji (Sztokholm), Finlandii (Helsinki) i na Łotwie (Ryga).

Na dorobek naukowy Habilitanta po doktoracie składa się nadto uczestnictwo w konferencjach naukowych. Udział w ponad 40 takich konferencjach, w tym 18 z referatem, to

dorobek w tej mierze ponadprzeciętny, tym bardziej że te ostatnie konferencje miały z reguły charakter ogólnopolski, a w dwóch przypadkach dotyczyły problematyki międzynarodowej (European Legal Studies Institute Osnabrück 2012 i Tendencje we współczesnej administracji publicznej – Częstochowa 2015).

Mając to wszystko na uwadze pozytywnie oceniam również dorobek naukowy Habilitanta powstały poza Jego głównym osiągnięciem naukowo-badawczym – wcześniej ocenionej monografii nt. energetyki lokalnej.

3) Ogólna ocena dorobku i aktywności naukowo-badawczej Habilitanta

Dokonując oceny całokształtu dorobku i aktywności naukowo-badawczej Habilitanta, w tym Jego głównego osiągnięcia naukowego (*Energetyka lokalna. Studium administracyjnoprawne*), pozostałego dorobku publikacyjnego oraz innych form aktywności naukowej (granty, konferencje) należy podnieść, że dorobek ten, choć nie szczególnie obszerny, to jest w znacznej mierze jakościowo znaczący. Publikacje Habilitanta cechuje rzetelność merytoryczna i warsztatowa, a także innowacyjność. Owa innowacyjność wyraża się w prowadzeniu badań w obszarach dotąd naukowo mniej eksploatowanych. Do takich niewątpliwie zaliczyć należy badania nad prawem energetycznym, a w szczególności odnawialnymi źródłami energii z uwzględnieniem dorobku z zakresu zarządzania publicznego. To podejście do badania przedmiotowej problematyki na gruncie nauk prawnych będzie zapewne wiązać się z nazwiskiem Habilitanta. To zaś oznacza, że jednoznacznie pozytywnie oceniam dorobek naukowy Habilitanta po uzyskaniu stopnia naukowego doktora jak i Jego aktywność naukową z tego czasu.

3. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz międzynarodowej współpracy naukowej Habilitanta

Podjmując próbę oceny dorobku dydaktycznego Habilitanta trzeba zauważyć Jego osiągnięcia w tym zakresie, związane z zajęciami prowadzonymi na Uczelni, w której pracuje (UKSW w Warszawie) oraz zewnętrzną aktywnością dydaktyczną. Wykładał i wykłada w ramach różnych form kształcenia podyplomowego i to nie tylko na własnej Uczelni (Uniwersytet Medyczny w Lublinie). Gościnnie wykładał na wydziałach prawa UW, UKSW i KUL. Zajęcia te cieszyły i cieszą się dużym zainteresowaniem studentów. W tej sytuacji nie dziwi powierzanie Habilitantowi innych obowiązków na własnej uczelni związanych z pracą ze studentami (opiekun koło naukowego, promotor pomocniczy, członek komisji programowej dla kierunku administracja).

Habilitant ma też osiągnięcia w popularyzacji nauki. W latach 2016–2017 zorganizował i prowadził na Wydziale Prawa i Administracji UKSW serię szkoleń dla pracowników naukowo-badawczych oraz doktorantów z zakresu pozyskiwania pieniędzy na badania naukowe (NCN, NCBR, Fundusze Norweskie). W 2017 r. współorganizował w UKSW warsztaty *Do&Don't* dotyczące grantów naukowych – przy udziale przedstawicieli Narodowego Centrum Nauki. W 2016 r. przeprowadził serię szkoleń z zakresu nowych metod prowadzenia zajęć w szkolnictwie wyższym (Uniwersytet Medyczny w Lublinie).

W świetle całokształtu dokonań (naukowych, dydaktycznych, popularyzujących naukę) nie ulega wątpliwości, że dr Mariusz Szyrski jest pracownikiem naukowym rozpoznawalnym w naszym kraju. Można się natomiast zastanawiać czy Jego aktywność naukowa jest znana za granicą? Nie sposób na to pytanie odpowiedzieć bez odniesienia się do trudności na jakie napotykają prawnicy chcąc uczestniczyć w międzynarodowym obrocie naukowym: pewną hermetycznością prawa krajowego, a w ślad za tym stosunkowo trudnym dostępem do międzynarodowych baz naukowych (nie we wszystkich tych bazach znajdują się czasopisma z zakresu nauk prawnych). W tej sytuacji nie pozostaje nic innego jak zaakceptować ograniczone formy uczestnictwa prawników w owym międzynarodowym obrocie naukowym i w kontekście tych uwag ocenić dorobek Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego. Nie ulega wątpliwości, że dr Mariusz Szyrski nie pozostaje we współpracy międzynarodowej bierny. Przede wszystkim problematyka rozwiązań prawnych państw obcych jest obecna w Jego badaniach. Habilitant jest aktywnym członkiem międzynarodowej sieci naukowo-badawczej ENGAGER WGI finansowanej przez Europejski program współpracy w dziedzinie badań naukowo-technicznych. Aktywnie współpracuje z uniwersytetami niemieckimi, austriackimi i norweskimi. Mając na uwadze ww. formy aktywności międzynarodowej Habilitanta, a jednocześnie wspomniane uwarunkowania przyjmuję, że również i w tej płaszczyźnie Habilitant spełnia stosowne wymagania.

4. Konkluzja

Analiza dokonań Habilitanta pozwala na sformułowanie generalnego wniosku, że dr Mariusz Szyrski spełnia przesłanki nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Spełnienie owych przesłanek wykazałem w toku dotychczas dokonanej oceny. Teraz chciałbym się skupić na tym co najważniejsze, a mianowicie podjąć próbę określenia miejsca i roli Habilitanta w nauce prawa, w szczególności w nauce prawa administracyjnego. Stopień naukowy doktora habilitowanego powinien być bowiem nadawany tym badaczom, którzy

mają osiągnięcia naukowe, bez których określona dyscyplina naukowa byłaby uboższa. Nie mam wątpliwości, że z takimi właśnie naukowymi osiągnięciami mamy do czynienia w przypadku Habilitanta.

Dr Mariusz Szyrski jest jednym z tych, który skierował swoje główne zainteresowania badawcze na problematykę prawa energetycznego. W tym obszarze nieustannie poszukuje tego co atrakcyjne teoretycznie i jednocześnie przydatne praktycznie i w tym obszarze wyraźnie zaznacza swoją obecność w nauce. Jego nazwisko jest kojarzone z dokonaniem w zakresie odnawialnych źródeł energii i bezpieczeństwa energetycznego poddawanej oglądowi naukowemu przez pryzmat wiedzy z zakresu zarządzania publicznego. Bez takiego spojrzenia na administrację nie byłoby dogłębnej analizy skuteczności i efektywności administracji i w ślad za tym oryginalnych wyników badawczych w tej mierze.

Oceniając sylwetkę naukową Habilitanta nie sposób abstrahować też od Jego dokonań w sferze dydaktyki i upowszechniania nauki. Podnoszona już bogata i wszechstronna wiedza, trud prowadzenia zróżnicowanych wykładów, wysoki ich poziom, wreszcie zainteresowanie jakim się cieszą u studentów różnych form kształcenia, od studiów stacjonarnych po kształcenie podyplomowe, to cecha jakże pożądana u pracownika naukowo-dydaktycznego. Jeżeli do tego dodamy dorobek w zakresie upowszechniania nauki i aktywność na arenie międzynarodowej to trzeba skonstatować, że w przypadku dr. Mariusza Szyrskiego, mamy do czynienia z dojrzałym badaczem, rozumiejącym i integralnie traktującym swoje powinności badawcze, dydaktyczne i popularyzatorskie.

Mając to wszystko na uwadze stwierdzam, że dr Mariusz Szyrski posiada osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój nauki prawa w rozumieniu art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki i że od czasu uzyskania pierwszego stopnia naukowego wykazał się istotną aktywnością naukową, w rozumieniu art. 16 ust. 1 *in fine* tej ustawy, co wespół przesądza o tym, że istnieją podstawy do kontynuowania czynności przewodu habilitacyjnego i nadania dr. Mariuszowi Szyrskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki prawne.

Warszawa, 5 maja 2020 r.

Zygmunt Niczudowski